

УДК 342.725:165.12.

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2023.18.4>

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ГІДНОСТІ ЯК ЦІННІСНИХ РИС ОСОБИСТОСТІ В ЧАС ВІЙНИ

Роксолана Карпінська

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
вул. Пекарська, 69, Львів, Україна, 79010
e-mail: k_roksa@ukr.net*

Валентин Беляк

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
вул. Пекарська, 69, Львів, Україна, 79010
e-mail: vbelyak@gmail.com*

У статті розглядається питання формування національної свідомості та гідності як ціннісних рис особистості в час війни.

Результати дослідження, проведеного серед українців показали, що у людей, які пережили війну, підвищений рівень національної свідомості та гідності. Пояснюється цей феномен тим, що війна змушує людей усвідомити свою приналежність до певної нації та цінність свого життя. Вона також сприяє тому, що люди усвідомлюють свою гідність та право на свободу та незалежність. Війна є потужним фактором, який сприяє розвитку цих рис.

Аналізуються ключові аспекти, такі як спільні національні цінності, історична пам'ять та патріотизм, що сприяють зміцненню єдності та морального здоров'я суспільства під впливом воєнних випробувань. Національні інтереси й цінності є підґрунтям формування національних цілей. У свою чергу, національні цілі є тим основним завданням, виконання якого повинно забезпечити втілення й захист національних інтересів та цінностей. Отже, національні цілі є вказівними позначками на шляху до побудови нової моделі України.

Необхідно усвідомити, що розумність наших дій не повинна залежати від нерозумності іншої сторони. Україні, яка вступила у XXI століття із нез'ясованими перспективами свого подальшого існування, надана можливість в умовах нової реальності прикинцєво усвідомити свої національні інтереси та цінності й відстояти право на власний історичний шлях розвитку.

Формування національної свідомості та гідності є важливим для відновлення та розвитку України після війни. Ці риси допоможуть українцям об'єднатися та відбудувати свою країну. Національне виховання передбачає виховання патріота-громадянина з громадянськими відповідальністю, свідомістю, активністю, обов'язком, гідністю.

Ключові слова: національна свідомість, гідність, ціннісні риси особистості, війна, національні цілі та інтереси, патріотизм, свобода, відповідальність.

Актуальність проблеми. Війна є серйозним випробуванням для особистості. Вона змушує людей зіткнутися з небезпекою, насильством, втратою близьких. У таких умовах людина має проявити свою силу духу, мужність, стійкість. Вона має усвідомити свою приналежність до певної нації, її цінності та традиції. Це допомагає людині зберегти самоповагу, відчуття власної значущості. Основні аспекти цієї проблеми включають захист національної ідентичності, боротьбу з ідеологічними загрозами, підтримку моральності, психологічну стійкість та соціальну єдність, формування майбутнього.

В часи війни можуть з'являтися ідеологічні загрози, які спрямовані на роз'єднання суспільства або на спроби використовувати воєнний конфлікт для реалізації власних цілей. Формування національної свідомості та гідності є засобом запобігання таким загрозам. Ці якості мають важливе значення для формування майбутнього суспільства. Якщо громадяни виховані в душі гідності і патріотизму, вони здатні активно сприяти побудові стабільного і процвітаючого суспільства після завершення війни.

Воєнний конфлікт часто призводить до порушення прав і свобод людей. Забезпечення гідності особистості включає в себе захист її свободи. Війна вимагає від нації єдності, солідарності, готовності до самопожертви. У таких умовах нація має усвідомити свою силу, потенціал, право на існування.

Загальна ідея полягає в тому, що формування національної свідомості та гідності в часи війни визначає подальший розвиток суспільства, сприяє його виживанню та відновленню після військових подій.

Аналіз останніх публікацій на тему дослідження.

Питання формування національної свідомості та гідності досліджували такі вчені: С. Грищенко, М. Крупа, В. Дзьобак, Н. Жигайло, М. Матяш. У монографії «Психологія духовного становлення особистості майбутнього фахівця» духовне становлення особистості є складним і тривалим процесом, який відбувається під впливом різних факторів, зокрема сім'ї, освіти, суспільства та держави (Н. Жигайло). Національна ідентичність як сукупність цінностей, вірувань, установок, поведінки, які визначають самосвідомість індивіда як представника певної нації (В. Дзьобак). Національна гідність – це відчуття власної цінності та гідності, пов'язане з приналежністю до певної нації. Національний менталітет – це сукупність психічних особливостей, які характеризують представників певної нації (С. Грищенко). Національна гідність українців є невід'ємною частиною їхньої самосвідомості і виражається у таких цінностях, як свобода, справедливість, рівність, патріотизм, любов до України (М. Крупа) [1-9].

Виклад основного матеріалу. Патріотизм визначають як прагнення до свободи, любов до Батьківщини, вірність і служіння їй і своєму народові, дієву турботу про їх благо, активне сприяння утвердженню й розвитку України як вільної суверенної правової демократичної соціальної держави, готовність обстоювати й захищати її територіальну цілісність, незалежність; сприяння гармонізації державних, суспільних, громадських і особистісних інтересів; невіддільність від неї своєї долі. Хвиля національної свідомості пробудила в українців дух патріотизму. Він проявився не лише в думках та діях, а й у візуалізації – патріотичних принтах на одязі, аксесуарах, мистецтві декорування та в інших креативних формах. Українці знайшли нові, оригінальні способи висловлювати політичну позицію та продемонструвати підтримку рідній країні. Україна на стінах будинків знову побачила видатних поетів, письменників. Цитати з творів Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки та інші рясніли повсюди. Мова сприяє формуванню національної свідомості, оскільки вона є засобом спілкування та взаємодії між українцями. Вона об'єднує людей у єдину націю, допомагає їм відчувати свою приналежність до спільної історії та культури.

Мова також є засобом передачі національних цінностей та традицій від покоління до покоління. Вона використовується в українській літературі, музиці, кіно, театрі та інших сферах культури. Діти, які виховуються в українській мовній середовищі, з раннього віку знайомляться з українською культурою. Це допомагає їм формувати свою національну свідомість. Використання української мови в офіційному спілкуванні є ознакою української державності та незалежності.

Це свідчить про те, що українська мова є не просто однією з багатьох мов, а самобутньою мовою з багатою історією та культурою. Становлення народу тісно пов'язане

з формуванням його мови. Усі сторони суспільного життя, процеси пізнавальної і творчої діяльності людини, кожний момент її свідомості супроводжується нею. Не може бути мислення без мови і мови без мислення.

Мова і мислення мають глибоко суспільний характер – не лише за своєю природою, а й за своєю функцією в суспільстві. Кожний момент діяльності обумовлюється думкою і її носієм – мовою. Тільки завдяки ній все здобуте попередніми поколіннями не гине марно, а служить фундаментом для подальшого розвитку людства. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя; сприяє розвитку української нації, її традицій і культури. З одного боку, ідентичність охоплює спільну історію, мову, звичаї, цінності та традиції, які визначають спільноту. Це нематеріальна складова, яка пов'язує нас разом, виховуючи почуття приналежності, гордості та єдності. З іншої, як писав видатний іспанський філософ Ортега-і-Гасет: «Просто так собі люди гуртом не живуть, такий зв'язок а ргіогі існує тільки в родині. Спільноти, що входять до держави живуть разом задля чогось: це спільність намірів, прагнень, великого пожитку. Гуртом живуть не для того, аби бути вкупі, а щоб робити щось укупі».

Українську ідентичність ми розглядаємо як складне багатовимірне поєднання минулого, сучасного і майбутнього. Наша українська ідентичність є унікальною. Приймаючи її, ми зможемо не тільки перемогти ворога, а й розбудувати нашу державу для сучасників та для майбутніх поколінь.

При такому підході, національна стійкість – це здатність нації адаптуватися, протистояти викликам і відновлюватися після невдач. Ці два поняття – стійкість і ідентичність – нерозривно пов'язані між собою, і, плекаючи та захищаючи нашу ідентичність, ми зміцнюємо нашу колективну силу, стійкість та здатність дивитися в майбутнє.

Виховати людину з високою громадянською свідомістю – найважливіше завдання сучасності. Громадянські думки, почуття тривоги, громадянський обов'язок, громадянська відповідальність, національний патріотизм – це серцевина почуття людської гідності. Той, у кого він сформувався ці якості душі, ніколи не виявить себе у чомусь поганому, навпаки – він прагнути тільки до доброго, гідного наших ідей, нашого суспільства.

Головний принцип побудови системи навчально-виховного процесу в освіті ґрунтується на національній ідеї виховання. Як зазначає С. М. Тарасова [6], метою національного виховання на сучасному етапі є:

- утвердження в свідомості молоді національної культури, мовної єдності, національної виразності та неповторності, розуміння важливості для розвитку нації власної держави й необхідності її розбудови;
- виховання національно-державних активістів-патріотів, пріоритетним для яких є добро всієї нації та піклування про її поступ;
- усебічна підготовка до творчої чинної праці з розбудови та захисту незалежної України, рідної духовної і матеріальної культури, а через них до участі в уселюдській культурі;
- досягнення високої культури міжнаціональних відносин, основою яких є національна рівність, взаємна толерантність і пошана.

Повага до інших людей, їх прав і свобод, здатність захищати свою думку та права, а також повага до законів своєї Батьківщини починаються з поваги до себе. Здатність відстоювати свої права базується на почутті власної гідності, а з точки зору відомого вітчизняного науковця І. Бежа: «Людська гідність має бути зведена до рангу ядра моральної культури. Лише особистість у якої розвинене почуття власної гідності, може виявляти повагу до гідності інших».

За час війни ми неодноразово переконалися, що культура – це не лише про творення сенсів у мирних обставинах, а й постійна робота з тим, що відбувається тут і тепер. І коли

йде війна у всіх її жахливих проявах, то, кажучи словами митця Антона Слепакова: «зараз така червона кривава доріжка культури», тобто культура не відсторонюється від важких тем і далі є нервом суспільства.

Майбутнє української держави великою мірою залежить від сформованої національної громадянської ідентичності молоді. Втрата громадянської ідентичності породжує серйозні проблеми, пов'язані із глибоким відчуженням суспільства від держави, відчуттям розпаду, нестабільності людського буття, навіть може створювати загрозу національній безпеці країни. На думку Т. Бевз, сьогодні суспільство охоплене кризою громадянської ідентичності, наслідки якої впливають, зокрема, на можливості влади сприяти мобілізації громадян та їхній консолідації для вирішення завдань стратегічного характеру.

В історії України ідея свободи викристалізувалася за часів козацтва. Її намагалися викоринити упродовж темних століть перебування нашої держави під московським ярмом. Але ген свободи не можна знищити. Він нагадав сучасним українцям про себе на Майданах, де ми знов вчилися бути гідними та вільними. З кожним Майданом у нашій країні ставало все більше громадян, які розуміли важливість таких цінностей, як Свобода та Гідність.

Гідність також відіграє важливу роль у житті українців під час війни. Вони відмовляються здаватися і продовжують боротися за свою країну, навіть коли вони стикаються з величезними труднощами.

Національна свідомість – категорія, сутністю якої є усвідомлення особистістю своєї приналежності до певної нації. Отже, ключовим є поняття «нація», під яким розуміють спільноту людей, об'єднаних низкою чинників, серед яких найважливішими є етнокультурні та політико-правові чинники.

Національна свідомість і гідність можуть впливати на людей під час війни різними способами.

– Допомогти людям об'єднатися та протистояти спільному ворогові. Коли люди відчувають спільну приналежність до певної нації, вони можуть бути більш схильними допомагати один одному та боротися за свою країну.

– Надати людям сили та натхнення. Національна свідомість і гідність можуть допомогти людям зберегти свій моральний дух та стійкість у важких умовах.

– Надати людям відчуття цільності. Коли люди відчувають, що їхня країна перебуває в небезпеці, це може дати їм відчуття цільності та мети.

Національна свідомість, як унікальний феномен духовного життя українського суспільства, розвивається нині за внутрішньою логікою, демонструючи багатоманітність проявів і форм, глибину думок і почуттів, життєздатність у самоствердженні, надзвичайну силу націотворення.

«Події Майдану змінили народ, його погляди, мрії, його майбутнє. А пісня з давніх-давен супроводжує українців. Усі визначні події в житті народу ним оспівуються. Ми маємо плекати нашу мову і культуру. І нині, в час повномасштабної війни, важливо відроджувати та множити наш культурний спадок, – говорить координатор Міжрегіонального координаційного гуманітарного штабу Дмитро Науменко. – Україна – це територія гідності та свободи й ми для наших дітей маємо робити усе від нас можливе аби вони жили у єдиній, соборній і незалежній державі».

Національна ідея України народилася на Майданах. Вона зазвучала під час студентської Революції на граніті, утвердилася під час Помаранчевої революції 2004-го року. А на Майдані 2013–2014-го років набула такої міці, що змогла кинути екзистенційний виклик росії, що від часів Пізнього Середньовіччя уявляла себе новою імперією, Третім Римом. Наша національна ідея – ідея Гідності та Свободи. Ідея, яка здатна об'єднати націю,

мобілізувати на боротьбу та надихнути на перемогу – заради сьогодення та заради майбутнього. «Урок відваги, який ви дали всьому світові в лютому п'ять років тому, змінив нас усіх. Україна показала, що варто бути сміливим і сповненим гідності, що героїзм може бути чимось більшим, ніж суто моральним закликком, що це може бути ключем до перемоги. Багатьом людям на світі, приниженим і поневоленим, ви дали найбільший дар – надію на те, що і для них, слабких сьогодні, настане день перемоги». Із промови Дональда Туска у Верховній Раді України 19 лютого 2019 року. Революція Гідності залишила глибокий, визначальний і незабутній слід в свідомості кожного» [3-4]

На фоні Революції Гідності та війни з росією одним із найбільш значущих результатів стало виникнення волонтерського руху. У надзвичайно складний період саме цей рух об'єднав суспільство, створив дієву структуру громадських організацій, груп людей, готових взяти на себе вирішення найбільш нагальних і болючих проблем держави.

Українці – терпеливий народ, його не зламати і неможливо знищити його генетичний код – українську національну свідомість. Часи міняються, ситуація обов'язково мусить покращитись, але для цього ніхто не повинен опускати руки, а навпаки з усіх сил намагатись втриматись за свій ідеал майбутнього наших дітей, онуків, правнуків. Сьогодні такий час, коли ми повинні єднатись для єдиної мети під назвою Україна. “Сила народу – в єдності” (Захар Беркут)

Вторгнення ворога в нашу країну стало важливим чинником формування української політичної нації з інклюзивною громадянською ідентичністю. Віра в перемогу, підтримка незалежності України, бажання будувати в ній своє майбутнє, почуття гордості за українське громадянство, перетворення його на наріжний камінь власної ідентичності стає основою національної консолідації, стимулом для збільшення солідарності та активної громадянської взаємодії.

Війна росії проти України істотно вплинула на свідомість українців. Вона трансформувала нашу систему цінностей, змінивши оцінки минулого, ставлення до деяких знакових історичних особистостей, а також до впливових інституцій, які ще недавно мали велику довіру й авторитет. Зміни суспільної свідомості можна побачити в контенті засобів масової інформації і соціальних мереж, зрештою – у повсякденному спілкуванні. Гідність українця – це не вишита сорочка чи гасло «Слава Україні!», гідність – це морально-психологічна чеснота, що вибудовує відповідну структуру особистісної поведінки: високоморальної, патріотичної, християнської. Людина з такою чеснотою не буде займатись корупцією та «висіти» кожен день на екрані місцевого телебачення, щоби мати високий рейтинг.

Гідність як моральне поняття виражає уявлення про цінності людини, особливе моральне ставлення особистості до самої себе й ставлення до неї спільноти, у середовищі якої визначається цінність особистості. Усвідомлення людиною власної гідності є формою самосвідомості й самоконтролю. Цим поняття "гідність" близьке до понять совісті й честі. Це своєрідне усвідомлення відповідальності перед собою як особистістю.

На новому етапі історії – набуття країною незалежності, можливості демократичного розвитку перед нашим народом постає завдання подолати в собі психологію меншовагартісності через формування національної гідності особистості. Ця якість має закладатися з раннього дитинства. Кожна дитина має з гордістю говорити: "Я є Людина" і "Я – українець, громадянин своєї держави, ім'я якої – Україна".

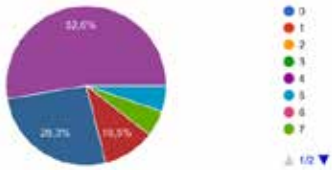
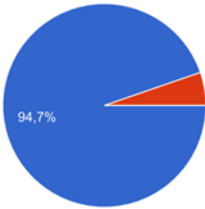
Війна стала важливим чинником формування української політичної нації з інклюзивною громадянською ідентичністю. Віра в перемогу, підтримка незалежності України, бажання будувати в ній своє майбутнє, почуття гордості за українське громадянство, перетворення його на наріжний камінь власної ідентичності стає основою національної консолідації, стимулом для збільшення солідарності та активної громадянської взаємодії.

24 лютого 2022 року росія розпочала широкомасштабну війну проти України. Кардинальна мета московських агресорів – не допустити всебічного формування й утвердження української національної ідентичності, яка є найпотужнішим морально-психологічним підґрунтям, фундаментом розвитку соборної вільної України. Тому війна зараз є найбільшим випробуванням здатності українців захищати свою свободу та право бути українцями.

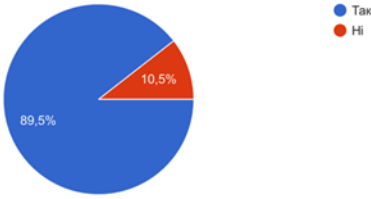
Понад 90% українців пишаються своїм громадянством (54,5% дуже пишаються і 36% – скоріше пишаються). Це найвищий показник за весь час соціологічного моніторингу», – повідомляють соціологи. Головне ж, що творить і зміцнює незалежність України, на думку вчених [1-9] – це прагнення і дії небайдужих людей. Людей, які захищають Україну на фронті, людей, які підтримують армію і розбудовують країну в тилу.

Студентам Львівського національного університету імені Івана Франка та Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (вибірка становила 456 осіб) було запропоновано опитування щодо формування національної свідомості та гідності під час війни, яке показало ставлення сучасної молоді до цієї ситуації та як це вплинуло на їх життя.

Таблиця 1

<p>Чи підвищився рівень вашої національної свідомості під час війни? 19 ответов</p> <p>100%</p> <p>● Так ● Ні ● Можливо</p>	<p>Всі опитані студенти відповіли, що рівень їхньої національної свідомості підвищився під час війни.</p>
<p>Як ви оцінюєте вплив воєнного конфлікту на національну свідомість? (0- не впливає, 10- має великий вплив) 19 ответов</p> <p>0: 52,6% 1: 23,6% 2: 10,5% 3: 10,6% 4: 0% 5: 0% 6: 0% 7: 0%</p>	<p>На запитання: «Як ви оцінюєте вплив воєнного конфлікту на національну свідомість від 0 до 10» відповіли: – 52,6% – оцінили вплив в 10 балів – 23,6% – оцінили в 9 балів – 10,5% – дали 8 балів – 10,6% – дали оцінку в 7 і 5 балів</p>
<p>Чи вплинула війна на ваші переконання та погляди на життя? 19 ответов</p> <p>94,7%</p> <p>● Так ● Ні</p>	<p>Опитування показало, що війна вплинула на переконання та погляди на життя майже всіх студентів: – 94,7% – так – 5,3% – ні</p>

Закінчення табл. 1

<p>На вашу думку, чи єдність нації може допомогти в перемозі над ворогом? 19 ответов</p> <table border="1"><thead><tr><th>Відповідь</th><th>Відсоток</th></tr></thead><tbody><tr><td>Так</td><td>100%</td></tr><tr><td>Ні</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Відповідь	Відсоток	Так	100%	Ні	0%	<p>На запитання щодо важливості єдності нації для перемоги над ворогом всі відповіді позитивно: – 100% – так</p>
Відповідь	Відсоток						
Так	100%						
Ні	0%						
<p>Чи змінилася цінність особистого життя після війни? 19 ответов</p> <table border="1"><thead><tr><th>Відповідь</th><th>Відсоток</th></tr></thead><tbody><tr><td>Так</td><td>89,5%</td></tr><tr><td>Ні</td><td>10,5%</td></tr></tbody></table>	Відповідь	Відсоток	Так	89,5%	Ні	10,5%	<p>Війна змінила цінність особистого життя багатьох: – 89,5% – так – 10,5% – ні</p>
Відповідь	Відсоток						
Так	89,5%						
Ні	10,5%						

Війна є потужним фактором, який підвищує національну свідомість. Більшість опитаних студентів (99,7%) заявили, що війна вплинула на їхню національну свідомість, причому 52,6% оцінили цей вплив як дуже високий. Це свідчить про те, що війна викликала у студентів почуття гордості за свою країну та її народ, а також зміцнила їхню прихильність до українських цінностей.

Війна змінює переконання та погляди на життя, вона є переломним моментом у багатьох людей, який змушує їх переосмислити свої цінності та пріоритети. Єдність нації є ключем до перемоги. 100% опитаних студентів вважають, що єдність народу є важливою для перемоги над ворогом. Це свідчить про те, що студенти розуміють, що лише об'єднаними вони зможуть протистояти агресії росії. Війна змінює цінність особистого життя, бо змушує людей цінувати його та час, проведений з близькими. Опитування також показало, що війна має глибокий вплив на свідомість та цінності молоді. Вона змінює їхнє ставлення до країни, світу та самих себе. Війна змушує людей цінувати життя та об'єднуватися заради спільної мети.

Як війна вплинула на психіку українців. Понад половину опитаних українців зазначили, що втратили інтерес до занять, які раніше приносили задоволення, стикаються з труднощами в роботі або працевлаштуванні.

Серед ознак стресу, які зараз відчувають українці:

- 70% відчувають невпевненість у майбутньому;
- у 39% – переживання за близьких, які є цивільними;
- у 26% – переживання за близьких, які є військовими.

Інформаційно-психологічний вплив – це вплив на свідомість особистості та населення з метою внесення змін у їх поведінку та світогляд, базовими методами якого є переконання, навіювання, маніпуляції.

Щоб інформаційний вплив на людину був дієвим, треба знати механізми та методи впливу. Інформаційна війна під час надзвичайних ситуацій проводиться шляхом зростання

значимості та інформаційної цінності матеріалу. Саме такий вплив через видимість свободи вибору людини, її думок та волі, а насправді – простому маніпулюванні і складає специфіку інформаційного впливу.

Війна, крім своїх жорстоких наслідків, впливає на свідомість людей. Цінності, погляди, світогляд – війна стає своєрідним мірилом для цих понять. Постійні страждання та смерті змушують замислитись про людяність та цінність життя людини. Ці всі події мають надзвичайно серйозний вплив на психологічний стан людини. Вони змушують нас не тільки стикатися з фізичною небезпекою, а й переживати емоційний стрес та травматичні події. Відбувається порушення звичних життєвих ритмів, що може викликати депресію, тривожність та інші негативні емоції.

Війна в Україні створила величезну потребу у психологічній підтримці населення – від першої психологічної допомоги до комплексного психологічного супроводу.

Таблиця 2

Психологічна підтримка під час війни	
Індивідуальна терапія	Цей вид терапії передбачає щотижневі зустрічі з психотерапевтом, який допоможе вам зрозуміти свої емоції та навчитися справлятися з ними.
Групова терапія	Цей вид терапії передбачає зустрічі з іншими людьми, які пережили подібні події. Групова терапія може бути дуже корисною для підтримки та взаємодопомоги.
Телефонна гаряча лінія	Якщо ви відчуваєте, що вам потрібна допомога, ви можете зателефонувати на телефонну гарячу лінію для людей, які пережили травму.
Поради, які можуть допомогти впоратися з емоціями під час війни	
Дозвольте собі відчувати свої емоції	Не намагайтеся придушувати їх або соромитися їх. Говоріть про свої емоції з кимось, кому ви довіряєте. Це може бути друг, член сім'ї, психотерапевт або хтось інший.
Доглядайте про себе	Спати достатньо, їсти здорову їжу та займатися фізичними вправами.
Знайдіть здорові способи впоратися зі стресом	Це може бути спорт, медитація або інша діяльність, яка приносить вам задоволення.

Підтримка один одного є ключовим аспектом єдності народу та підвищення його свідомості. Вона може допомогти людям впоратися з емоційними потрясіннями, відчути себе менш самотніми та більш пов'язаними зі своєю країною. Це дає людині зрозуміти її значущість, що сприяє підвищенню гідності та самоповаги. Підтримка один одного може допомогти людям відчути, що вони є частиною чогось більшого, ніж вони самі.

Висновок. Війна в Україні істотно вплинула на свідомість українців. Вона трансформувала нашу систему цінностей, змінивши оцінки минулого,

ставить перед суспільством завдання сприяти єднанню громадян, захищати національну ідентичність, забезпечувати права та свободи громадян. Війна може знищити матеріальні цінності, але не може знищити дух народу. Вона може призвести до стресу та депресії, але може також зміцнити єдність і підвищити національну свідомість. Війна в Україні є трагедією, але вона також може стати моментом переродження для українського народу. Вона може допомогти українцям усвідомити свою силу та цінність, а також зміцнити свою єдність.

Перспективи дослідження. Подальше вивчення впливу війни на свідомість та цінності українців (ці дослідження можуть допомогти краще зрозуміти, як війна змінює українців як людей і як суспільство); розробка програм психологічної підтримки для людей, які пережили війну (важливо розробити ефективні програми психологічної підтримки для

людей, які пережили війну. Ці програми можуть допомогти впоратися з емоційними потрясіннями, відновити психологічну стабільність і продовжити жити); популяризація ідеї єдності нації та підвищення гідності українців (важливо, щоб українці розуміли, що вони є частиною єдиного народу, який має спільну історію, культуру та цінності. Це допоможе їм подолати труднощі, викликані війною).

Список використаної літератури:

1. Грищенко С.В. Усвідомлення національної гідності і менталітету. – Чернігів: Вісник ЧДПСТП, 2009. – 171-174с.
2. Дзьобак В. Національна ідентичність як складова національної стійкості. – 2023 [Електронний ресурс] // – Режим доступу: https://lb.ua/blog/volodymyr_dziobak/568987_natsionalna_identichnist_yak.html
3. Жигайло Н. І. Психологія духовного становлення особистості майбутнього фахівця : Монографія. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 336 с.
4. Жигайло Н. І. Комунікативний менеджмент: навчальний посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012 – 368 с.
5. Крупа М. Національна гідність українця і її візитка. – м.Тернопіль: Видавничий дім «Вільне життя», 2016
6. Матяш М. Українське волонтерство – явище унікальне. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainskevolonterstvo-avise-unikalne-iomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори у 5-ти томах. – К. : Рад. шк., 1977. – т. 3. – 293 с.
8. Тарасова С. М. Сухомлинський про громадське виховання підлітків та сучасні проблеми виховання національно свідомих громадян / Тарасова С. М. // Педагогічні науки. Випуск 1.47 (114) – 271с.
9. Філософський енциклопедичний словник : словник / Інститут філософії ім. Г. Сковороди; ред. В.І. Шинкарук. К. : Абрис, 2002. 414с.

THE FORMATION OF NATIONAL CONSCIOUSNESS AND DIGNITY AS VALUABLE PERSONALITY TRAITS IN WARTIME

Roksolana Karpinska

*Lviv Danylo Halytsky National Medical University,
69, Pekarska str., Lviv, Ukraine, 79000
e-mail: k_roksa@ukr.net*

Valentyn Belyak

*Lviv Danylo Halytsky National Medical University,
69, Pekarska str., Lviv, Ukraine, 79000
e-mail: vbelyak@gmail.com*

This article discusses the issue of the formation of national consciousness and dignity as valuable personality traits in wartime.

The results of a study conducted among Ukrainians showed that people who have experienced war have an increased level of national consciousness and dignity. This phenomenon is explained by the fact that war forces people to realize their belonging to a certain nation and the value of their lives. It also helps people to realize their dignity and right to freedom and independence. War is a powerful factor that contributes to the development of these traits.

The key aspects that contribute to the strengthening of unity and moral health of society under the influence of wartime trials are analyzed, such as common national values, historical memory, and patriotism.

National interests and values are the basis for the formation of national goals. In turn, national goals are the main task, the fulfillment of which must ensure the implementation and protection of national interests and values. Therefore, national goals are signposts on the way to building a new model of Ukraine.

It is necessary to realize that the rationality of our actions should not depend on the irrationality of the other side. Ukraine, which entered the 21st century with uncertain prospects for its further existence, has been given the opportunity in the new reality to finally realize its national interests and values and to defend the right to its own historical path of development.

The formation of national consciousness and dignity is important for the recovery and development of Ukraine after the war. These traits will help Ukrainians to unite and rebuild their country. National education involves the education of a patriot-citizen with civic responsibility, awareness, activity, duty, and dignity.

Key words: national consciousness, dignity, valuable personality traits, war, national goals and interests, patriotism, freedom, responsibility.